

Fylgiskjal I

Velferðarráðuneyti,
skrifstofa hagsmála og fjárlaga:

Kostnaðarumsögn um frumvarp til laga um um breytingu á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007, lögum um félagslega aðstoð, nr. 99/2007, og lögum um málefni aldraðra, nr. 125/1997, með síðari breytingum.

Markmið:

Markmiðið með frumvarpinu er að bregðast við þeim áskorunum sem samfélagið stendur frammi fyrir vegna hækkads hlutfalls eldri borgara af mannfjölda og lengingar meðalævinnar með því að hækka lífeyristökualdur í áföngum í 70 ár. Lagt er til að sveigjanleiki við starfslok og upphaf lífeyristöku verði aukinn og skapaður hvati fyrir aldraða til áframhaldandi atvinnuþátttöku eftir vilja og getu hvers og eins. Markmiðið er enn fremur að einfalda ellilífeyrskerfi almannatrygginga með þeim hætti að bótaflokkar verði sameinaðir og þeim þar með fækkað, frítekjumörk verði afnumin og útreikningar einfaldaðir. Einnig er það markmið frumvarpsins að bæta kjör þeirra ellilífeyrisþega sem hafa áunnið sér lítinn eða engan rétt í lífeyrissjóðakerfinu og þurfa því í ríkum mæli að reiða sig á almannatryggingakerfið hvað varðar framfærslu á efri árum. Frumvarpið felur þannig í sér breyttan stuðning við aldraða með áherslu á meiri sveigjanleika, auknið samræmi og einfaldara regluverki á sviði almannatrygginga.

Helstu breytingar:

Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar til einföldunar á ellilífeyrskerfi almannatrygginga. Lagt er til að litið verði heildstætt á allar tekjur lífeyrisþega, burtséð frá því um hvers konar tekjur er að ræða með örfáum ívilnandi undantekningum. Þá er lagt til að allar tekjur lífeyrisþegans hafi sama vægi við útreikning ellilífeyris sem lagt er til að sé 45% og að frítekjumörk vegna einstakra tegunda tekna verði afnumin. Markmiðið með frumvarpinu er þannig að einfalda bótakerfi almannatrygginga og festa í sessi þá lágmarksfjárhæð sem framfærsluuppbótin tryggir þeim sem hafa lægstu tekjurnar ásamt því að breyta uppbótinni frá því að vera félagslegur stuðningur í áunnin réttindi. Breytingin mun hafa í för með sér hækkun bóta til þeirra sem búa erlendis en hafa áunnið sér réttindi hér á landi á grundvelli búsetu. Breytingin kemur einnig í veg fyrir „krónu á móti krónu“ lækkun framfærsluuppbótar vegna tekna.

Einnig þykir nauðsynlegt að samræma í auknum mæli bætur almannatrygginga og greiðslur lífeyrissjóða svo að tryggð sé lágmarksframfærsla þeirra sem eiga lítil eða engin réttindi í lífeyrissjóðum. Markmiðið er að sem flestir aldraðir framfleyti sér sjálfir með tekjum sínum einkum úr lífeyrissjóðum eða vinnutekjum. Þeir sem geta það ekki fái greiddar bætur frá almannatryggingum í samræmi við lögbundin réttindi.

Nokkrir þættir hafa megináhrif á heildarfjárhæðir almannatrygginga:

- Grunnfjárhæðir sem fylgja launaþróun en hækka þó aldrei minna en vísitala neysluverðs. Hækkun var 9% um síðustu áramót og ætla má að hún verði einnig umfram verðbólgu um næstu áramót.
- Mannfjöldi á ellilífeyrisaldri. Fyrirsjáanleg er mikil aukning í þessum aldurshópi á næstu árum.
- Ellilífeyrisaldur. Fyrirhugað er að lífeyrisaldur hækki í þrepum á 24 árum þar til hann verður 70 ár.
- Lífslíkur. Ætla má að meðalævi Íslendinga haldi áfram að lengjast eins og undanfarna áratugi.
- Aukinn réttur til greiðslna úr lífeyrissjóðum hefur þau áhrif að minna þarf að greiða frá almannatryggingum. Lækkun í núverandi kerfi vegna annarra tekna er mismunandi eftir aðstæðum en í nýju kerfi er gert ráð fyrir að áhrif annarra tekna til lækkunar séu hin sömu fyrir allar tekjur.

Áhrif frumvarpsins á lífeyrisþega:

Í frumvarpinu eru lagðar til eftirtaldar breytingar:

- a. Lagt er til að bótaflokkarnir grunnlífeyrir, tekjutrygging og sérstök uppbót til framfærslu, sem nú er kveðið á um í lögum um félagslega aðstoð, verði sameinaðir í einn bótaflokk, ellilífeyri. Fjárhæð sameinaðs bótaflokks verði 212.776 kr. á mánuði (sem samsvarar framfærsluviðmiði þeirra sem búa með öðrum í janúar 2016) eða kr. 2.553.312 á ári.
- b. Lagt er til að frítekjumörk verði afnumin og að fjárhæð ellilífeyris almannatrygginga lækki um sama hlutfall eða 45% vegna tekna frá öðrum en almannatryggingum. Í dag er þetta hlutfall mismunandi eftir tegund tekna. Áfram er gert ráð fyrir að ákveðnar tegundir tekna, svo sem greiðslur úr séreignarlífeyrissparnaði og fjárhagsaðstoð sveitarfélaga, verði undanskildar við útreikning á tekjuviðmiðinu.
- c. Lagt er til að heimilisuppbót til ellilífeyrisþega verði áfram greidd sem viðbót handa þeim sem halda heimili einir. Fjárhæð uppbótarinnar verði 34.126 kr. á mánuði (miðað við janúar 2016) eða 409.512 kr. á ári og lækki hún um 7,5% af samanlögðum tekjum lífeyrisþegans frá öðrum en almannatryggingum, utan séreignarlífeyrissparnaðar og fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga.

Sérfræðingar TR hafa stillt upp eftirfarandi dæmum um áhrif breytinganna á lífeyrisþega út frá tekjutegundum og tekjubili. Um er að ræða tilbúin dæmi en yfirleitt eru lífeyrisþegar með einhvers konar blöndu af þessum tekjutegundum. Í töflu 1 má sjá að nýja kerfið skilar aukningu þar til lífeyristekjur ná um 400 þús.kr. pr. mán. Í töflu 2 má sjá að nýtt kerfi skilar aukningu þar til fjármagnstekjur ná um 500 þús.kr. pr. mán. Í töflu 3 kemur fram að atvinnutekjur valda verri útkomu hjá þeim sem eru í sambúð og með atvinnutekjur á bilinu um 150-350 þús.kr. og á bilinu um 100-350 þús.kr. hjá þeim sem búa einir.

Lífeyrissjóðstekjur	Býr ekki einn			Býr einn		
	Er	Verður	Hækkun	Er	Verður	Hækkun
-	212.776	212.776	0	246.902	246.902	0
50.000	162.776	190.276	27.500	196.902	220.652	23.750
100.000	137.813	167.776	29.963	166.679	194.402	27.723
150.000	118.638	145.276	26.638	141.853	168.152	26.299
200.000	99.463	122.776	23.313	117.027	141.902	24.875
250.000	80.288	100.276	19.988	92.201	115.652	23.451
300.000	61.113	77.776	16.663	67.376	89.402	22.026
350.000	41.938	55.276	13.338	42.550	63.152	20.602
400.000	39.862	32.776	-7.086	39.862	36.902	-2.960
450.000	39.862	10.276	-29.586	39.862	10.652	-29.210
500.000	39.862	0	-39.862	39.862	0	-39.862

Tafla 1 Breyting m.t.t. lífeyrissjóðstekna

Fjármagnstekjur	Býr ekki einn			Býr einn		
	Er	Verður	Hækkun	Er	Verður	Hækkun
-	212.776	212.776	0	246.902	246.902	0
50.000	162.776	190.276	27.500	196.902	220.652	23.750
100.000	130.457	167.776	37.319	157.156	194.402	37.246
150.000	111.282	145.276	33.994	132.330	168.152	35.822
200.000	92.107	122.776	30.669	107.504	141.902	34.398
250.000	72.932	100.276	27.344	82.678	115.652	32.974
300.000	53.757	77.776	24.019	57.852	89.402	31.550
350.000	34.582	55.276	20.694	34.582	63.152	28.570
400.000	0	32.776	32.776	0	36.902	36.902
450.000	0	10.276	10.276	0	10.652	10.652
500.000	0	0	0	0	0	0

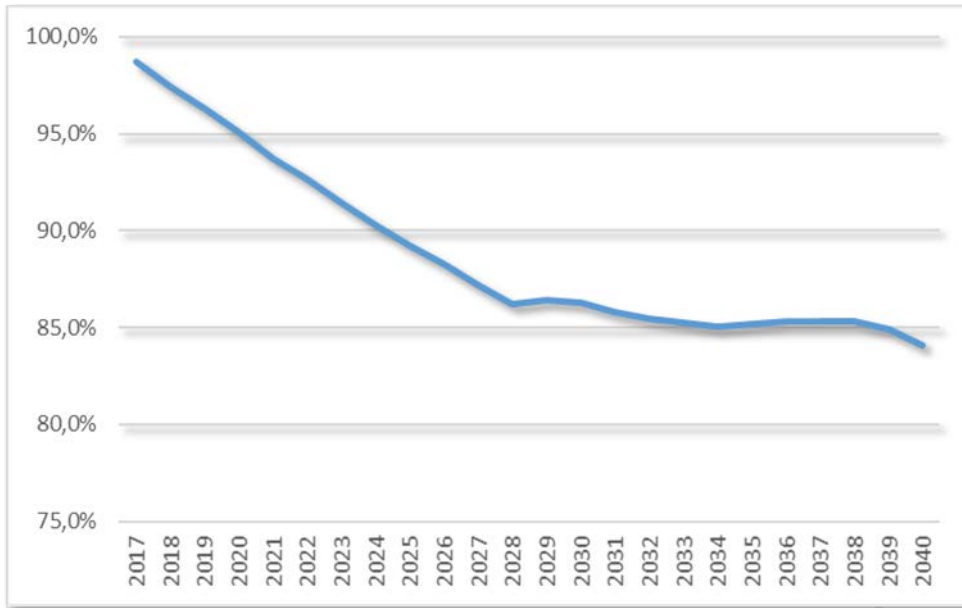
Tafla 2 Breyting m.t.t. fjármagnstekna

Atvinnutekjur	Býr ekki einn			Býr einn		
	Er	Verður	Hækkun	Er	Verður	Hækkun
-	212.776	212.776	0	246.902	246.902	0
50.000	165.655	190.276	24.621	202.726	220.652	17.926
100.000	165.655	167.776	2.121	202.726	194.402	-8.324
150.000	150.162	145.276	-4.886	182.667	168.152	-14.515
200.000	130.987	122.776	-8.211	157.841	141.902	-15.939
250.000	111.812	100.276	-11.536	133.015	115.652	-17.363
300.000	92.637	77.776	-14.861	108.189	89.402	-18.787
350.000	73.462	55.276	-18.186	83.363	63.152	-20.211
400.000	0	32.776	32.776	0	36.902	36.902
450.000	0	10.276	10.276	0	10.652	10.652
500.000	0	0	0	0	0	0

Tafla 3 Breyting m.t.t. atvinnutekna

Áhrif frumvarpsins á útgjöld ríkissjóðs:

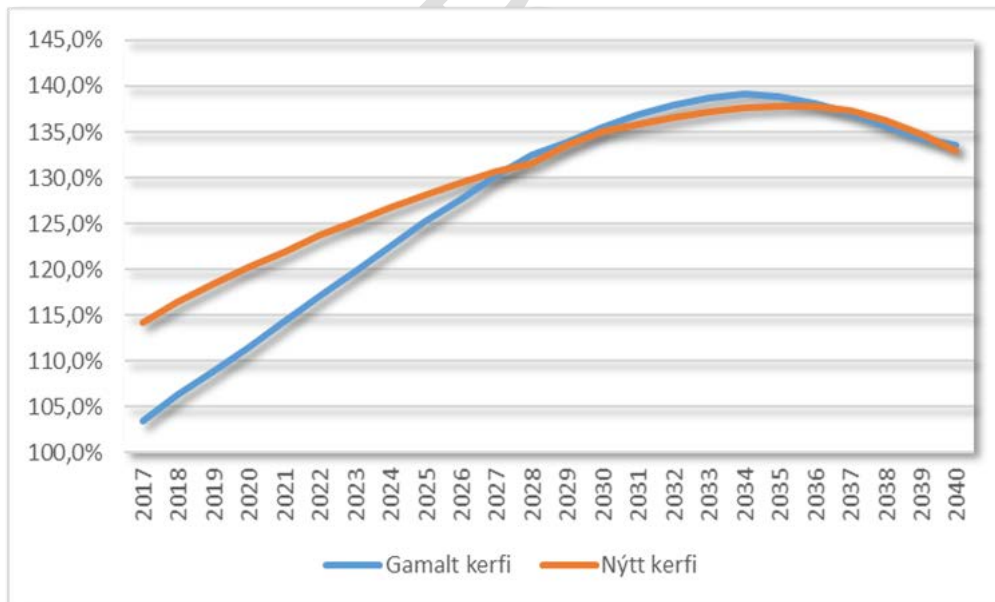
Talnakönnun hf. vann greiningu á áhrifum frumvarpsins á útgjöld ríkissjóðs í samvinnu við sérfræðinga Tryggingastofnunar ríkisins. Grunnfjárhæð lífeyrstrygginga hækkaði um liðlega 9% um síðustu áramót. Fyrstu þrjá mánuði ársins hækkaði vísitalan um 4,8% og gera má ráð fyrir að hún hækki um a.m.k. 2-3 prósentustig í viðbót á árinu. Þegar er því fyrirsjáanleg hækkun vegna þessa um 2,5-4,5 ma.kr. Stuðst er við miðspá Hagstofu Íslands um fjölda fólks á ellilífeyrisaldri og samkvæmt þeirri spá mun fjöldinn allt að því tvöfaldast á tímabilinu. Áform um að hækka ellilífeyrisaldur í þrepum úr 67 árum í 70 ár hafa ekki áhrif á þá sem þegar eru komnir á lífeyri þannig að áhrif þeirra breytinga eru tiltölulega hæg (sjá mynd 1).

Mynd 1 Áhrif af fyrirhuguðum breytingum á ellilífeyrisaldri á ellilífeyrisgreiðslur TR

Aukinn réttur í lífeyrissjóðum veldur því að minna er greitt úr almannatryggingum. Ef bætur almannatrygginga hækka samkvæmt annari vísitölu en bætur úr lífeyrissjóðum er hins vegar hætt við að þar skapist misvægi og vægi almannatrygginga aukist. Samkvæmt útreikningum sérfræðinga TR er kostnaðaraukning af nýju kerfi áætluð á bilinu 5,0 til 5,5 mia.kr. á árinu 2017.

Talnakönnun lagði mat á þróun greiðslna almannatrygginga samkvæmt núverandi kerfi og því kerfi sem við tekur verði frumvarpið að lögum. Ferillinn samkvæmt nýja kerfinu eru talsvert hærri fyrstu árin en ferlarnir skerast árið 2027 og fylgjast nánast að eftir það (sjá mynd 2). Áhrif hækkunar á ellilífeyrisaldri taka þannig u.þ.b. tíu ár að vege upp á móti hækkun vegna kerfisbreytingarinnar.

Mynd 2 Breytingar á greiðslum TR - núverandi kerfi og nýtt kerfi

Í töflu 4 má sjá áætlaðar árlegar kostnaðarbreytingar af nýju kerfi í m.kr. árin 2017-2040. Þar kemur fram að kostnaðurinn fyrstu tíu árin er um 33 mia.kr. eða 3,3 mia.kr. að meðaltali á núgildandi verðlagi. Að þeim tíu árum loknum er lítill munur á núverandi kerfi og nýju kerfi.

Ár	Núverandi		
	kerfi	Nýtt kerfi	Breyting
2.017	1.682,1	6.992,2	5.310,2
2.018	3.109,6	8.088,0	4.978,4
2.019	4.398,4	9.071,9	4.673,5
2.020	5.666,7	9.946,3	4.279,6
2.021	7.070,5	10.768,4	3.697,9
2.022	8.379,4	11.640,0	3.260,6
2.023	9.724,5	12.404,9	2.680,4
2.024	11.088,1	13.141,5	2.053,4
2.025	12.415,3	13.851,5	1.436,2
2.026	13.632,3	14.520,6	888,3
2.027	14.911,0	15.078,9	167,9
2.028	15.986,5	15.530,4	-456,1
2.029	16.691,7	16.508,7	-183,0
2.030	17.478,3	17.287,6	-190,7
2.031	18.146,2	17.640,7	-505,5
2.032	18.689,6	18.008,9	-680,6
2.033	19.025,5	18.325,8	-699,8
2.034	19.265,0	18.519,0	-746,0
2.035	19.096,2	18.621,2	-474,9
2.036	18.725,0	18.582,2	-142,9
2.037	18.259,9	18.363,2	103,2
2.038	17.540,0	17.842,3	302,3
2.039	16.914,5	17.098,4	183,9
2.040	16.522,6	16.188,0	-334,6

Tafla 4 Árlegar kostnaðarbreytingar

Í töflu 5 má sjá áhrif einstakra þátta á breytingarnar miðað við núverandi kerfi. Þar kemur skýrt fram að áhrif aldursþækkunar eru tiltölulega lítil fyrstu árin á meðan grunnþækkunin kemur strax inn að fullu. Að tíu árum liðnum er áætlað að kostnaður sé u.þ.b. sá sami hvort sem um er að ræða núverandi kerfi eða nýtt kerfi og frá og með 2028 yrði nýtt kerfi jafnvel heldur ódýrara en núverandi kerfi.

Ár	Nýtt og gamalt mannfjöldi	Gamalt v/aukins lífeyris	Breyting gamalt kerfi	Nýtt grunnhækkun	Nýtt aldurs-hækkun	Nýtt v/aukins lífeyris	Breyting nýtt kerfi
2017	103,4%	100,0%	103,4%	112,0%	98,7%	99,9%	114,2%
2018	107,1%	99,2%	106,3%	112,0%	97,4%	99,6%	116,4%
2019	110,7%	98,4%	108,9%	112,0%	96,3%	99,2%	118,4%
2020	114,4%	97,5%	111,5%	112,0%	95,1%	98,7%	120,2%
2021	118,5%	96,5%	114,4%	112,0%	93,7%	98,0%	121,9%
2022	122,5%	95,5%	117,0%	112,0%	92,7%	97,3%	123,6%
2023	126,8%	94,5%	119,8%	112,0%	91,5%	96,4%	125,2%
2024	131,3%	93,3%	122,5%	112,0%	90,3%	95,4%	126,7%
2025	135,9%	92,2%	125,2%	112,0%	89,2%	94,4%	128,1%
2026	140,4%	90,9%	127,7%	112,0%	88,3%	93,3%	129,5%
2027	145,3%	89,7%	130,3%	112,0%	87,2%	92,1%	130,6%
2028	150,0%	88,3%	132,5%	112,0%	86,2%	90,8%	131,5%
2029	153,9%	87,0%	133,9%	112,0%	86,4%	89,6%	133,5%
2030	158,3%	85,6%	135,5%	112,0%	86,3%	88,3%	135,1%
2031	162,6%	84,1%	136,9%	112,0%	85,8%	86,9%	135,8%
2032	166,9%	82,7%	138,0%	112,0%	85,4%	85,5%	136,6%
2033	170,8%	81,2%	138,6%	112,0%	85,3%	84,1%	137,2%
2034	174,7%	79,6%	139,1%	112,0%	85,1%	82,7%	137,6%
2035	177,8%	78,1%	138,8%	112,0%	85,2%	81,3%	137,8%
2036	180,5%	76,5%	138,0%	112,0%	85,3%	79,9%	137,7%
2037	183,1%	74,9%	137,1%	112,0%	85,3%	78,5%	137,3%
2038	185,1%	73,3%	135,6%	112,0%	85,3%	77,0%	136,2%
2039	187,6%	71,6%	134,4%	112,0%	84,9%	75,5%	134,7%
2040	190,9%	70,0%	133,6%	112,0%	84,1%	73,9%	132,9%

Tafla 5 Áhrif einstakra þátta á breytingar af nýju kerfi 2017-2030

Kostnaður Tryggingastofnunar af kerfisbreytingum og rekstri, verði frumvarpið að lögum, er áætlaður á bilinu 15-18 m.kr. og árlegur aukinn rekstrarkostnaður um 4 m.kr.

Auk þess er gert ráð fyrir að farið verði í samstarfsverkefni vegna starfsgetumats og samspils þess við örorkulífeyri. Gert er ráð fyrir að verkefnið standi yfir í þrjú ár og að þeir sem sækja um örorku/endurhæfingarlífeyri á tímabilinu 1. janúar 2017 til 31. desember 2019 fari inn í verkefnið. Einnig er gert ráð fyrir að verkefnið nái til þeirra sem hafa fengið endurhæfingarlífeyri í fyrsta skipti á tímabilinu 1. október til 31. desember 2016 og eru áfram í endurhæfingu í upphafi árs 2017. Þeir sem fyrirsjáanlegt er að mati TR við umsókn um örorkulífeyri að endurhæfing nýtist ekki fá örorkulífeyri að uppfylltum öðrum skilyrðum og fara ekki inn í verkefnið. Á síðasta árinu verður gert mat á árangri verkefnisins og frumvarp lagt fram haustið 2019 sem áætlað er að taki gildi 1. janúar 2020. Árlegur kostnaður vegna verkefnisins er metinn 50 m.kr. og skiptist á Tryggingastofnun og Vinnumálastofnun, sem hafa munu samvinnu við velferðarráðuneyti, VIRK-starfsendurhæfingarsjóð, samtök aðila vinnumarkaðarins og hagsmunasamtök. Gert er ráð fyrir verkefnastjóra og 2-4 öðrum starfsmönnum auk annars kostnaðar.

Samtals er þá áætlaður kostnaður ríkissjóðs vegna kerfisbreytinganna rúmir 23 mia.kr. á næstu fimm árum (sjá töflu 6).

Ár	Nýtt kerfi	Rekstur	Tilrauna- verkefni	Samtals
2017	5.310	20	50	5.380
2018	4.978	4	50	5.032
2019	4.673	4	50	4.727
2020	4.280	4		4.284
2021	3.698	4		3.702
Samtals	22.940	36	150	23.126

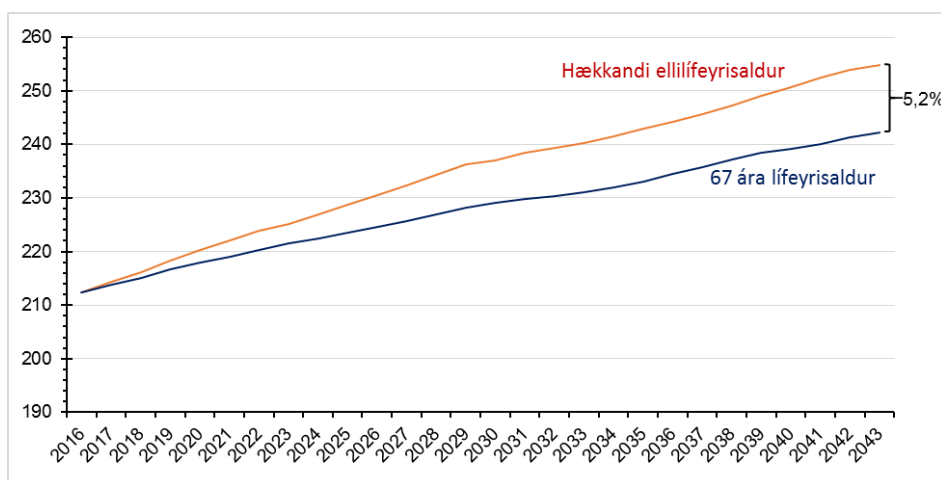
Tafla 6 Kostnaður 2017-2021

Fjármögnun útgjalda vegna frumvarpsins:

Ekki hefur verið gert ráð fyrir hækkun í útgjöldum ríkissjóðs sem gæti leitt af samþykkt frumvarpsins í langtímaáætlun ríkisstjórnarinnar til næstu fimm ára. Það er því ljóst að fjármögnun þarf að koma til með auknum fjárheimildum, tilfærslum innan kerfisins eða auknum álögum, t.d. í formi tryggingagjalds. Bent er á að ef sú leið yrði farin að fjármagna breytinguna með tryggingagjaldi, en skv. 24. gr. almannatrygginga greiðist kostnaður vegna lífeyrstrygginga almannatrygginga m.a. af tekjum ríkissjóðs af tryggingagjaldi, þyrfti hlutdeild almannatrygginga í tryggingagjaldinu að aukast úr 4,95% í 5,40% á fyrsta ári miðað við núverandi upphæðir tryggingagjalds og hlutfalls almannatrygginga, en færi síðan lækkandi þar til kostnaðaráhrif af nýju kerfi jafnast út að tíu árum liðnum.

Efnahagsleg áhrif:

Analytica ehf. lagði mat á áætluð efnahagsleg áhrif breytinganna sem frumvarpið hefur í för með sér. Niðurstaða matsins er að breytingarnar hafi á heildina litið jákvæð efnahagsleg áhrif. Gera má ráð fyrir að hækkun á lífeyristökualdri leiði til fjölgunar fólks á vinnumarkaði og auki þannig með beinum hætti framleiðslu og auknar skatttekjur. Að auki má gera ráð fyrir að aukinn sveigjanleiki til lífeyristöku stuðli að hagkvæmara fyrirkomulagi framleiðslu og geti þannig aukið framleiðslu enn frekar. Loks er líklegt að af báðum breytingum leiði meiri söfnun lífeyris hjá lífeyrissjóðum sem leiði til aukins vilja lífeyrissjóða til fjárfestingar í atvinnulífi og hærri lífeyrissjóðsgreiðslna til lífeyrisþega í framtíðinni. Analytica áætlaði möguleg áhrif áformaðra breytinga á lífeyristökualdur á fjölda vinnufærra manna. Er þá reiknað út frá mannfjöldaspá Hagstofu Íslands, miðspá. Fjöldi vinnufærra manna er skilgreindur sem allir 18 ára og eldri og upp að lífeyristökualdri sem er 67 ár nú en verður 70 ár eftir að breytingar verða að fullu um garð gengnar. Þá er gerð sú forsenda að heilsubrestur verði ekki algengari fyrir nýjan lífeyristökualdur og við 67 ára. Þó þarf að hafa í huga mögulega fjölgun eldri öryrkja með hækkun aldursviðmiða ellilífeyris en hlutfall öryrkja eldri en 60 ára er hátt. Niðurstaðan er sýnd á mynd 3 sem sýnir fólksfjölda í þúsundum eftir árum.

Mynd 3 Fólk á vinnufærum aldri 2016-2043

Meðal hagrænna hvata sem skipta máli varðandi þann sveigjanleika sem fyrir hendi er varðandi lífeyristökualdur er framboðsteygni vinnuafls. Hana má skilgreina á nokkra vegu en í einföldustu mynd er henni lýst með því hversu mikið meira fólk er reiðubúið að vinna í prósentum ef laun hækka um 1%. Ekki er kunnugt um mælingar á framboðsteygni vinnuafls hérlendis en samkvæmt úttekt sem fjárlagaskrifstofa bandaríska þingsins gerði árið 2012 á niðurstöðum rannsókna á því sviði þá gerir stofnunin ráð fyrir að teygnin sé nærri 0,2¹. Þetta þýðir að fyrir hvert 1% sem laun hækka eftir skatta er fólk tilbúið að vinna 0,2% meira og öfugt. Í töflu 7 má sjá hvaða áhrif breytingin á bótafyrirkomulagi hefur á samtölu atvinnutekna og lífeyris eftir fjárhæð atvinnutekna á mánuði. Í aftasta dálki eru ennfremur sýnd hugsanleg áhrif á vinnuframboð miðað við framangreinda framboðsteygni.

Atvinnu- tekjur	Atvinnutekjur og lífeyrir	Hugsanleg áhrif á vinnuframboð
0	0,0%	0,0%
50.000	11,4%	2,3%
100.000	0,8%	0,2%
150.000	-1,6%	-0,3%
200.000	-2,5%	-0,5%
250.000	-3,2%	-0,6%
300.000	-3,8%	-0,8%
350.000	-4,3%	-0,9%
400.000	8,2%	1,6%
450.000	2,3%	0,5%
500.000	0,0%	0,0%

Tafla 7 Áhrif atvinnutekna á samtölu atvinnutekna og lífeyris

Niðurstaða:

Áhrif þeirra breytinga sem frumvarpið gerir ráð fyrir á lífeyrisþega eru að nýtt kerfi skilar þeim aukningu þar til lífeyrissjóðstekjur ná um 400 þús.kr. á mánuði sé eingöngu horft til samspils lífeyrissjóðstekna og greiðslna frá TR. Ef um er að ræða fjármagnstekjur skilar nýtt kerfi aukningu þar til þær ná um 500 þús.kr. á mánuði. Atvinnutekjur valda verri útkomu hjá þeim sem eru í sambúð og með atvinnutekjur á bilinu um 150-350 þús.kr. og á bilinu um 100-350 þús.kr. hjá þeim sem búa einir. Sérstöku bráðabirgðaákvæði er ætlað að koma í veg fyrir slíka útkomu með samiburði við eldri reglur. Ljóst er að margir eru með einhvers konar samspil af þessum tekjutegundum. Tekjur þeirra sem eingöngu fá greiðslur frá TR breytast ekki með tilkomu nýs kerfis.

Kostnaðaraukning ríkissjóðs af nýju kerfi áætluð um 5,3 mia.kr. á árinu 2017 en fer síðan lækkandi ár frá ári þar til áhrif hækkunar á ellilífeyrisaldri vega upp á móti hækkun vegna kerfisbreytingarinnar eftir u.þ.b. tíu ár. Á þessum tíu árum er áætluð kostnaðaraukning ríkissjóðs vegna breytinganna um 33 mia.kr. eða 3,3 mia.kr. að meðaltali á núgildandi verðlagi. Ekki hefur verið gert ráð fyrir þessari hækkun í útgjöldum ríkissjóðs í langtímaáætlun ríkisstjórnarinnar til næstu fimm ára. Það er því ljóst að fjármögnun þarf að koma til með auknum fjárheimildum, tilfærslum innan kerfisins eða auknum álögum, t.d. í formi tryggingagjalds.

¹ Ekki liggja fyrir sambærilegar rannsóknir hér á landi. Ýmsar rannsóknir hafa hinsvegar sýnt að ekki er mikill munur á framboðsteygni vinnuafls milli landa. Norðurlönd, Frakkland, Bretland og Bandaríkin skera sig úr hvað varðar atvinnuþátttöku kvenna (sjá t.d. Bargain et.al 2012: <http://ftp.iza.org/dp6735.pdf>).

Efnahagsleg áhrif af breytingunum eru talin verða jákvæð. Gera má ráð fyrir að hækkun á lífeyristökualdri leiði til fjölgunar fólks á vinnumarkaði og auki þannig með beinum hætti framleiðslu. Einnig má gera ráð fyrir að aukinn sveigjanleiki til lífeyristöku stuðli að hagkvæmara fyrirkomulagi framleiðslu og geti þannig aukið framleiðslu enn frekar. Loks er líklegt að breytingarnar leiði meiri söfnunar lífeyris hjá lífeyrissjóðum sem aftur leiði til aukins vilja lífeyrissjóða til fjárfestingar í atvinnulífi og hærri lífeyrisgreiðslna í framtíðinni.

-DRÖG-